

**Inspraak- en reactiebundel**

## **Zienswijzen en reactie op ontwerpbesluiten 'PORTHOS'**

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat  
Inspraakpunt ontwerpbesluiten Porthos  
Postbus 142  
2270 AC Voorburg  
<http://www.nlog.nl/opslag-en-winningsplannen-ter-inzage>

## INHOUDSOPGAVE

WOORD VOORAF.....	3
KENNISGEVING.....	5
<b>MONDELINGE, SCHRIFTELIJKE EN DIGITALE ZIENSWIJZEN:</b>	
OPZOEKTABEL	
REGISTRATIENUMMER VERSUS ZIENSWIJZENUMMER.....	8
ALFABETISCH OVERZICHT ORGANISATIES EN REACTIES.....	9
REACTIENUMMER R002.....	10
ZIENSWIJZENUMMER 0001 TOT EN MET 0005.....	13

## Woord vooraf

Van vrijdag 25 september 2020 tot en met donderdag 5 november 2020 lagen de ontwerpbesluiten voor 'PORTHOS' ter inzage. Eenieder kon naar aanleiding van de ontwerpbesluiten een zienswijze inbrengen. Overheden konden een zienswijze in de vorm van een reactie geven.

## Wat houdt het project in?

Het Porthos-project is gericht op het aanleggen, het beheer en de exploitatie van CO<sub>2</sub>-transportinfrastructuur in het Rotterdamse havengebied in combinatie met opslag in de diepe ondergrond onder zee. Het project is opgebouwd uit de volgende onderdelen:

- Het transport van CO<sub>2</sub> met behulp van een ondergrondse transportleiding vanaf de CO<sub>2</sub>-producerende industrie. De transportleiding bestaat uit een landdeel, gelegen in het Rotterdamse Havengebied tot en met de Maasvlakte, en vanaf de Maasvlakte tot het platform P18-A in het westen, circa 20 kilometer van de kust.
- De compressie van CO<sub>2</sub> in een compressorstation op land om de CO<sub>2</sub> op de gewenste druk te brengen voor injectie.
- CO<sub>2</sub>-opslag in gasreservoirs (P18-2, P18-4, P18-6) onder de Noordzee.

Porthos is een initiatief van het Havenbedrijf Rotterdam (HbR), Energie Beheer Nederland (EBN) en N.V. Nederlandse Gasunie (NGU). Porthos is van plan om de infrastructuur in 2024 in bedrijf te nemen.

## Waarom is dit project nodig?

De overgang van de huidige fossiele economie naar een duurzame economie inclusief een andere grondstoffenbasis neemt geruime tijd in beslag. Om de klimaatdoelstellingen te halen zijn maatregelen nodig die CO<sub>2</sub>-uitstoot op korte en middellange termijn beperken. CO<sub>2</sub>-afvang en -opslag is een technologie die hiervoor ingezet kan worden. Door CO<sub>2</sub> bij de industrie af te vangen en ondergronds op te slaan, wordt een toename van broeikasgassen in de atmosfeer tegengegaan. Het Rotterdamse havengebied (inclusief Moerdijk) draagt voor 17% bij aan de totale CO<sub>2</sub>-emissie van Nederland. Het havengebied heeft in het kader van het klimaatbeleid een opgave om te verduurzamen en te komen tot een CO<sub>2</sub>-arme haven en tegelijkertijd internationaal competitief te blijven. Bedrijven in het havengebied hebben tijd nodig om nieuwe CO<sub>2</sub>-arme technieken te ontwikkelen en te testen en ze hebben de industriële installaties nodig om te bouwen. In de tussentijd is het afvangen van CO<sub>2</sub>, gezamenlijk transporteren via de Porthos-infrastructuur en opslaan in lege gasvelden onder de Noordzee noodzakelijk voor de Rotterdamse industrie om de klimaatafspraken vóór 2030 te realiseren. Het kabinet beschouwt CO<sub>2</sub>-opslag als een belangrijk onderdeel in de mix van maatregelen om de CO<sub>2</sub>-uitstoot terug te dringen in industriële sectoren waarvoor geen kosteneffectief alternatief is. Het project Porthos past daarmee binnen de afspraken in het regeerakkoord (2017) en het Klimaatakkoord (2019).

## Welke procedure wordt gevolgd?

Op de besluitvorming over het project is de rijkscoördinatieprocedure van toepassing. Dit betekent dat in een inpassingsplan het tracé van de ondergrondse transportleiding (in gemeentelijk ingedeeld gebied) en de locatie voor het compressorstation worden vastgelegd. De ministers van Economische Zaken en Klimaat en van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties stellen dit inpassingsplan door middel van een besluit vast. Het inpassingsplan en een aantal andere besluiten die voor het project nodig zijn, worden voorbereid in één gecoördineerde procedure. De Minister van Economische Zaken en Klimaat coördineert deze procedure. Het inpassingsplan en een vijftal besluiten worden gelijktijdig ter inzage gelegd.

Het gaat om de volgende vijf besluiten:

1. een omgevingsvergunning op grond van de Mijnbouwwet voor het compressorstation;
2. een omgevingsvergunning op grond van de Mijnbouwwet voor het P18-A platform;
3. een vergunning op grond van de Mijnbouwwet voor de offshore CO<sub>2</sub>-transportleiding;
4. een wijzigingsvergunning op grond van de Mijnbouwwet voor het permanent opslaan van CO<sub>2</sub> in voorkomen P18-4;
5. een vergunning op grond van de Wet natuurbescherming.

### **Waar kon u de stukken inzien?**

U kon het ontwerp-inpassingsplan, het MER en de ontwerpbesluiten over de vergunningen en de onderliggende stukken van 25 september 2020 tot en met 5 november 2020 digitaal inzien op [www.bureau-energieprojecten.nl](http://www.bureau-energieprojecten.nl).

Op papier kon u deze stukken in dezelfde periode tijdens de reguliere openingstijden inzien op het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, Bezuidenhoutseweg 73, 2594 AC Den Haag. Voor het inzien van de papieren stukken kon u telefonisch een afspraak maken door te bellen via telefoonnummer 070 – 379 89 79 of door een e-mail te sturen naar [bureauenergieprojecten@minezk.nl](mailto:bureauenergieprojecten@minezk.nl).

### **Digitaal spreekuur**

Vanwege het coronavirus (COVID-19) bood het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat de mogelijkheid aan om op 14 en 28 oktober 2020 tussen 18.00 uur en 20.00 uur uw vragen te beantwoorden tijdens een persoonlijk digitaal gesprek. Medewerkers van het Ministerie van EZK en Porthos beantwoordde uw vragen. U kon zich tot en met één dag voor het spreekuur aanmelden voor een gesprek, en eventueel uw vragen alvast doorgeven, via telefoonnummer 070 – 379 89 79 (tijdens kantooruren) of door middel van een e-mail naar [bureauenergieprojecten@minezk.nl](mailto:bureauenergieprojecten@minezk.nl).

### **Zienswijzen en reacties**

Op de ontwerpbesluiten zijn binnen de inspraaktermijn in totaal 4 zienswijzen binnengekomen (waarvan 4 uniek) en 1 reactie van overheden. De zienswijzen en reactie zijn integraal opgenomen in deze bundel. U kunt deze inspraak- en reactiebundel downloaden van <http://www.nlog.nl/opslag-en-winningsplannen-ter-inzage>.

### **Registratie en verwerking**

De ontvangen zienswijzen en reactie zijn geregistreerd. Aan de indieners is een ontvangstbevestiging gezonden met daarin een registratienummer. Met de opzoektabel op pagina 8 kan bij het ontvangen registratienummer het bijbehorende reactie- of zienswijzenummer worden opgezocht.

### **Verdere procedure**

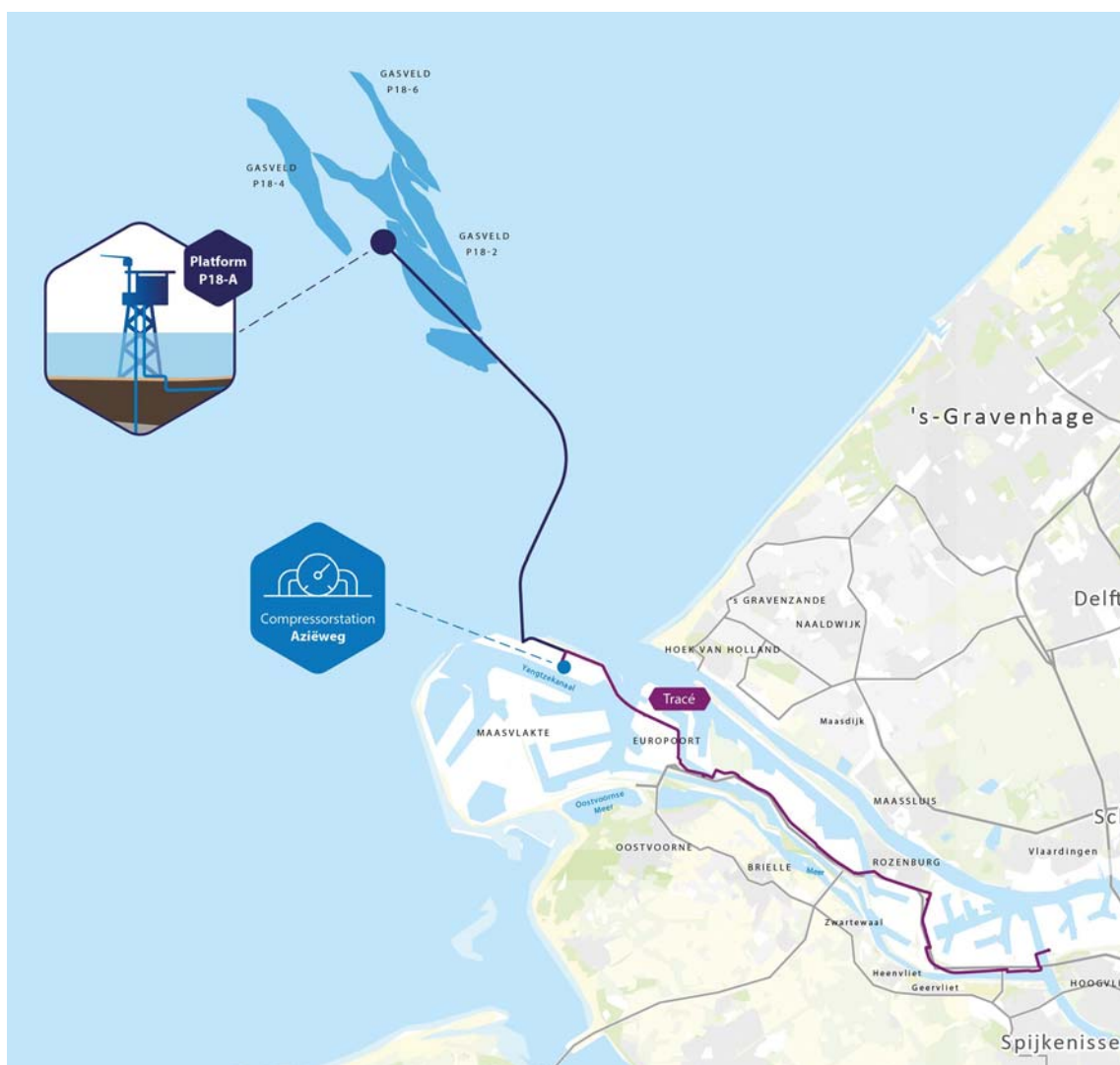
De ontvangen zienswijzen, reactie en adviezen worden betrokken bij het vaststellen van het definitieve inpassingsplan en de definitieve besluiten.

Het definitieve inpassingsplan en de definitieve besluiten komen ter inzage te liggen. Dit wordt aangekondigd in onder andere de Staatscourant, in huis-aan-huisbladen en op [www.bureau-energieprojecten.nl](http://www.bureau-energieprojecten.nl). Alleen als u nu een zienswijze indient, kunt u later beroep aantekenen tegen het definitieve inpassingsplan en/of de definitieve besluiten.

## Kennisgeving terinzagelegging ontwerpbesluiten Porthos, Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Voor meer informatie kunt u zich aanmelden voor een digitaal gesprek.

Van vrijdag 25 september 2020 tot en met donderdag 5 november 2020 liggen het ontwerp-inpassingsplan, het MER en de ontwerpbesluiten ter inzage voor Porthos (Port of Rotterdam CO<sub>2</sub> Transport Hub and Storage). Iedereen kan op het ontwerp-inpassingsplan en de ontwerpbesluiten reageren door het indienen van een zienswijze.



### Wat houdt het project in?

Het Porthos-project is gericht op het aanleggen, het beheer en de exploitatie van CO<sub>2</sub>-transportinfrastructuur in het Rotterdamse havengebied in combinatie met opslag in de diepe ondergrond onder zee. Het project is opgebouwd uit de volgende onderdelen:

- Het transport van CO<sub>2</sub> met behulp van een ondergrondse transportleiding vanaf de CO<sub>2</sub>-producerende industrie. De transportleiding bestaat uit een landdeel, gelegen in het Rotterdamse Havengebied tot en met de Maasvlakte, en vanaf de Maasvlakte tot het platform P18-A in het westen, circa 20 kilometer van de kust.
- De compressie van CO<sub>2</sub> in een compressorstation op land om de CO<sub>2</sub> op de gewenste druk te brengen voor injectie.



- CO<sub>2</sub>-opslag in gasreservoirs (P18-2, P18-4, P18-6) onder de Noordzee.

Porthos is een initiatief van het Havenbedrijf Rotterdam (HbR), Energie Beheer Nederland (EBN) en N.V. Nederlandse Gasunie (NGU). Porthos is van plan om de infrastructuur in 2024 in bedrijf te nemen.

### Waarom is dit project nodig?

De overgang van de huidige fossiele economie naar een duurzame economie inclusief een andere grondstoffenbasis neemt geruime tijd in beslag. Om de klimaatdoelstellingen te halen zijn maatregelen nodig die CO<sub>2</sub>-uitstoot op korte en middellange termijn beperken. CO<sub>2</sub>-afvang en -opslag is een technologie die hiervoor ingezet kan worden. Door CO<sub>2</sub> bij de industrie af te vangen en ondergronds op te slaan, wordt een toename van broeikasgassen in de atmosfeer tegengegaan. Het Rotterdamse havengebied (inclusief Moerdijk) draagt voor 17% bij aan de totale CO<sub>2</sub>-emissie van Nederland. Het havengebied heeft in het kader van het klimaatbeleid een opgave om te verduurzamen en te komen tot een CO<sub>2</sub>-arme haven en tegelijkertijd internationaal competitief te blijven. Bedrijven in het havengebied hebben tijd nodig om nieuwe CO<sub>2</sub>-arme technieken te ontwikkelen en te testen en ze hebben de industriële installaties nodig om te bouwen. In de tussentijd is het afvangen van CO<sub>2</sub>, gezamenlijk transporteren via de Porthos-infrastructuur en opslaan in lege gasvelden onder de Noordzee noodzakelijk voor de Rotterdamse industrie om de klimaatafspraken vóór 2030 te realiseren. Het kabinet beschouwt CO<sub>2</sub>-opslag als een belangrijk onderdeel in de mix van maatregelen om de CO<sub>2</sub>-uitstoot terug te dringen in industriële sectoren waarvoor geen kosteneffectief alternatief is. Het project Porthos past daarmee binnen de afspraken in het regeerakkoord (2017) en het Klimaatakkoord (2019).

### Welke procedure wordt gevolgd?

Op de besluitvorming over het project is de rijkscoördinatieregeling van toepassing. Dit betekent dat in een inpassingsplan het tracé van de ondergrondse transportleiding (in gemeentelijk ingedeeld gebied) en de locatie voor het compressorstation worden vastgelegd. De ministers van Economische Zaken en Klimaat en van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties stellen dit inpassingsplan door middel van een besluit vast. Het inpassingsplan en een aantal andere besluiten die voor het project nodig zijn, worden voorbereid in één gecoördineerde procedure. De Minister van Economische Zaken en Klimaat coördineert deze procedure. Het inpassingsplan en een vijftal besluiten worden gelijktijdig ter inzage gelegd.

Het gaat om de volgende vijf besluiten:

1. een omgevingsvergunning op grond van de Mijnbouwwet voor het compressorstation;
2. een omgevingsvergunning op grond van de Mijnbouwwet voor het P18-A platform;
3. een vergunning op grond van de Mijnbouwwet voor de offshore CO<sub>2</sub>-transportleiding;
4. een wijzigingsvergunning op grond van de Mijnbouwwet voor het permanent opslaan van CO<sub>2</sub> in voorkomen P18-4;
5. een vergunning op grond van de Wet natuurbescherming.

### Waar kunt u de stukken inzien?

U kunt het ontwerpinpassingsplan, het MER en de ontwerpbesluiten over de vergunningen en de onderliggende stukken van 25 september 2020 tot en met 5 november 2020 digitaal inzien op [www.bureau-energieprojecten.nl](http://www.bureau-energieprojecten.nl).

Op papier kunt u deze stukken in dezelfde periode tijdens de reguliere openingstijden inzien op het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, Bezuidenhoutseweg 73, 2594 AC Den Haag. Voor het inzien van de papieren stukken kunt u telefonisch een afspraak maken door te bellen via telefoonnummer 070 – 379 89 79 of door een e-mail te sturen naar [bureauenergieprojecten@minezk.nl](mailto:bureauenergieprojecten@minezk.nl) (dan bellen we u terug).

### Aanmelden voor een digitaal spreekuur

Vanwege het coronavirus (COVID-19) biedt het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat de mogelijkheid aan om op 14 en 28 oktober 2020 tussen 18.00 uur en 20.00 uur uw vragen te beantwoorden tijdens een persoonlijk digitaal gesprek. Medewerkers van het Ministerie van EZK en Porthos beantwoorden uw vragen. **U kunt zich tot en met één dag voor het spreekuur aanmelden voor een gesprek**, en eventueel uw vragen alvast doorgeven, via telefoonnummer 070 – 379 89 79 (tijdens kantooruren) of door middel van een e-mail naar [bureauenergieprojecten@minezk.nl](mailto:bureauenergieprojecten@minezk.nl). U wordt vervolgens teruggebeld om gezamenlijk een digitale afspraak in te plannen.



## Hoe kunt u een zienswijze indienen?

Iedereen wordt in de gelegenheid gesteld om een zienswijze in te dienen. In een zienswijze laat u weten wat u vindt van het ontwerpingsplan en/of de ontwerpbesluiten op de vergunningen. U kunt hierbij denken aan:

- Staan er naar uw mening onjuistheden in het ontwerpingsplan of de ontwerpbesluiten?
- Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?
- wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?
- Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

We stellen het op prijs als u aangeeft op welke delen van het ontwerpingsplan, de ontwerpbesluiten of de onderliggende stukken u reageert en u uw zienswijze onderbouwt met argumenten.

Alleen als u een zienswijze op het ontwerp van een besluit heeft ingediend, kunt u later tegen dat besluit beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

U kunt een zienswijze indienen van 25 september 2020 tot en met 5 november 2020.

Dat kan op verschillende manieren:

- Bij voorkeur digitaal via het reactieformulier op [www.bureau-energieprojecten.nl](http://www.bureau-energieprojecten.nl) onder 'Porthos'. U kunt niet reageren per e-mail.
- Per post door een brief te sturen naar  
Bureau Energieprojecten  
Inspraakpunt Porthos  
Postbus 142  
2270 AC Voorburg  
Wilt u uw brief ondertekenen en uw adres vermelden? Dan kunnen wij u per brief een ontvangstbevestiging sturen.
- Voor het opnemen van mondelinge zienswijzen kunt u op werkdagen tussen 9.00 uur en 12.00 uur bellen met Bureau Energieprojecten: 070 – 379 89 79.

## Wat is de verdere procedure?

De ontvangen zienswijzen, reacties en adviezen worden betrokken bij het vaststellen van het definitieve inpassingsplan en de definitieve besluiten.

Het definitieve inpassingsplan en de definitieve besluiten komen ter inzage te liggen. Dit wordt aangekondigd in onder andere de Staatscourant, in huis-aan-huisbladen en op [www.bureau-energieprojecten.nl](http://www.bureau-energieprojecten.nl). Alleen als u nu een zienswijze indient, kunt u later beroep aantekenen tegen het definitieve inpassingsplan en/of de definitieve besluiten.

## Wilt u meer weten?

Meer informatie over de besluitvorming van het project vindt u op [www.bureau-energieprojecten.nl](http://www.bureau-energieprojecten.nl). Heeft u naar aanleiding daarvan nog vragen? Dan kunt u bellen met Bureau Energieprojecten: 070 – 379 89 79.

Informatie over het project zelf kunt u vinden op de website van Porthos: <https://www.porthosCO2.nl/>.

### Opzoektabel mondelinge en schriftelijke reacties en zienswijzen

In onderstaande tabel kunt u met het registratienummer het nummer van de reactie of zienswijze opzoeken. De reactie is vanaf pagina 10 opgenomen. De zienswijzen vindt u vanaf pagina 13.

Zienswijzen en reactie op ontwerpbesluiten 'PORTHOS'

Registratienummer	Zienswijzenummer	Reactienummer
F2-OIB-0001	0001	
F2-OIB-0002		R002
F2-OIB-0003	0003	
F2-OIB-0004	0004	
F2-OIB-0005	0005	



## Alfabetisch overzicht organisaties en reacties / zienswijzen

Zienswijzen en reactie op ontwerpbesluiten 'PORTHOS'

Registratie-nummer	Definitief nummer	Naam Organisatie
F2-OIB-0003	0003	Europe Container Terminals BV, MAASVLAKTE ROTTERDAM
F2-OIB-0004	0004	Evides Waterbedrijf, ROTTERDAM
F2-OIB-0002	0002	Gemeente Rotterdam, College van Burgemeesters en Wethouders, ROTTERDAM
F2-OIB-0005	0005	TenneT, ARNHEM
F2-OIB-0001	0001	Vereniging Verontruste Burgers van Voorne, ROCKANJE

Reactie R002



**Gemeente Rotterdam**  
**College van Burgemeester en Wethouders**

**Bezoekadres:** Stadhuis Coolingsingel 40  
 3011 AD Rotterdam  
**Postadres:** Postbus 70012  
 3000 KP Rotterdam

**Website:** www.rotterdam.nl  
**E-mail:** bbo@rotterdam.nl  
**Inlichtingen:**  
**Telefoon:**

**Portefuillehouder:**  
**Cluster:** Stadsontwikkeling  
**Ons kenmerk:** BS20/01306 - 20bb015162  
**Uw kenmerk:**

Aan de Minister van Economische Zaken en Klimaat  
 Directoraat-generaal Klimaat en Energie  
 Postbus 20401  
 2500 EK Den Haag

t.a.v.  
 Per e-mail:

**Datum:** B&W 13 oktober 2020

**Betreft:** Reactie ontwerpbesluiten Porthos

Geachte

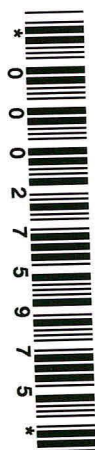
Op 24 september 2020 ontvingen wij uw bericht over de terinzagelegging van de ontwerpbesluiten Porthos. Hierbij maken wij van de gelegenheid gebruik om mede namens de gemeenteraad te reageren op de stukken.

Allereerst willen wij onze waardering uitspreken voor het tot nu toe gevolgde proces, met name over de wijze waarop de belanghebbenden worden betrokken bij de uitwerking van de verschillende onderdelen.

Met betrekking tot de Milieueffectrapport (MER) constateren wij tot onze tevredenheid dat deze een brede scope heeft en dat ook de afvangfase, ondanks het feit dat de afvanginstallaties geen deel uitmaken van dit projectvoorstel, uitvoerig beschreven wordt in het MER. Daardoor is er sprake van een compleet beeld en wordt ook duidelijk wat de samenstelling zal zijn van het afvanggas dat voor meer dan 95% uit CO2 zal bestaan naast enkele andere reststoffen.

Het MER maakt duidelijk dat de meest merkbare hinder tijdens de aanlegfase zal plaatsvinden. Tijdens de aanlegfase zal deze pijpleiding merkbare, maar wel beperkte hinder veroorzaken in woongebieden te Rozenburg, Hoek van Holland en Oostvoorne.

Hiernaast wordt er duidelijke informatie gegeven over de stikstofdepositie, waarbij wederom de aanlegfase de meest kritische fase vormt. Tijdens de aanlegfase zal de stikstofdepositie dusdanig hoog zijn dat dit door middel van extern salderen gemitigeerd zal moeten worden. Daarover zijn afspraken gemaakt met een bedrijf om bestaande stikstofrechten over te nemen.





Rotterdam ondersteunt het Porthosproject omdat het past binnen de afspraken die gemaakt zijn in de Havenvisie, in drie stappen naar een duurzaam industriecluster Rotterdam Moerdijk in 2050 en het Rotterdams Klimaat Akkoord. Porthos is dan ook een belangrijke stap om de CO2 uitstoot te reduceren en de concurrentiepositie van de haven te verbeteren.

Over de voortgang van het proces blijven wij graag in gesprek met uw ministerie en de projectpartners.

Burgemeester en Wethouders van Rotterdam,

De secretaris,

V.J.M. Rodden

De burgemeester,

A. Aboutaleb

Zienswijzen 0001 tot en met 0005

Verzonden: Dinsdag 20 oktober 2020 18:57  
Onderwerp: Zienswijzeformulier  
Porthos

Aanspreekvorm:  
Aanspreektitel:  
Achternaam:  
Voorvoegsel(s):  
Voorletters:  
Straat:  
Huisnummer:  
Postcode:  
Woonplaats:  
Telefoonnummer:  
E-mailadres: info@vrbv-voorne.nl  
Als: Organisatie  
Organisatie: Vereniging Verontruste Burgers van Voorne  
Mede namens: de leden van de vereniging VVBV

**Staan er naar uw mening onjuistheden in het ontwerp-inpassingsplan of de ontwerp-besluiten?**

Het te verwachten aanbod van goedkope groene H2 uit andere werelddelen wordt niet onderkend

**Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?**

De compensatie van CO2 en NOx die vrijkomt bij de elektriciteitsproductie t.b.v. Porthos, de geringe waarde van warmtelevering aan Gate, geluid en trillingen van gascompressoren

**Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?**

Verzuring van Nederland in het algemeen en de natuurgebieden van het Voorne in het bijzonder. Een hogere CO2/NOx emissie van de elektriciteitsproductie die weer landelijk gecompenseerd moet worden

**Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?**

De VVBV acht het een groot risico dat EZ/SodM niet onafhankelijk kan oordelen over de veiligheid van Porthos als zijnde belanghebbende, subsidiegever, vergunning verlener en toezichthouder.

**Reactie**

**Aan Bureau Energieprojecten  
 Inspraakpunt Porthos  
 Postbus 142  
 2270 AC Voorburg**

**Rockanje, 15 oktober 2020**

Kenmerk/zaaknummer ontwerp besluit Porthos

Betreft: Zienswijze naar aanleiding van terinzage legging ontwerpbesluiten Porthos

Mevrouw/meneer,

De Vereniging Verontruste Burgers van Voorne (VVBV) is een vereniging die statutair tot doel heeft de internationaal befaamde natuurgebieden van en in de nabijheid van Voorne en de kwaliteit van de woon- en leef-omgeving van de bewoners te beschermen. De Vereniging tracht dit doel te bereiken door onder meer kritisch de ontwikkelingen te volgen die een negatieve invloed kunnen uitoefenen op de woon- en leef-omgeving van de bewoners dan wel afbreuk doen aan de eerdergenoemde natuurgebieden.

Vanuit deze doelstelling en naar aanleiding van de terinzage legging ontwerpbesluiten Porthos merken wij op dat onvoldoende is beschreven op welke wijze het project klimaat neutraal in de exploitatie fase kan functioneren.

De VVBV meent dat dergelijk grote projecten met lange looptijden ook in de aanvraag een hoofdstuk moeten omvatten waarin zeer duidelijk de emissies en de energieverbruiken worden beschreven in herkenbare termen en op welke wijze het project klimaat neutraal zal worden uitgevoerd. Om aldus in balans te zijn met alle maatregelen die in RES verband voor de bestaande gebruikers worden uitgevoerd en om in balans te zijn met alle maatregelen die genomen zijn om de stikstofoxiden uitstoot te beperken.

Vooralsnog lijkt het dat het energieverbruik voor Porthos uit het openbare net getrokken te worden, waardoor de landelijke opgave van verduurzaming en beperking van stikstofuitstoot moeilijker wordt.

### **Nut en noodzaak**

Door het gebruik van groene elektriciteit in plaats van fossiele brandstoffen voor het opwekken van energie en de productie van waterstof ( H<sub>2</sub> ) kan een aanzienlijke reductie van CO<sub>2</sub> emissies gerealiseerd worden.

Door de toenemende productie van groene electriciteit wordt de opslag van tijdelijke overschotten steeds crucialer, wil de verdere aanleg van zonnepanelen en windmolens economisch haalbaar blijven

Mogelijkheden voor opslag:

- Accu's

- Valmeer
- Productie en opslag van groene waterstof ( H<sub>2</sub> )

Accu's en valmeer zijn ( voor Nederland ) duur, te complex en economisch niet haalbaar. Omzetten in H<sub>2</sub> ( electrolyse ) is een bekende en beproefde techniek, is goed regelbaar en kan op vrijwel iedere capaciteit overal toegepast worden.

H<sub>2</sub> kan gasvormig opgeslagen en vervoerd worden in drukvaten of drukloos als vloeibare H<sub>2</sub> ( -273 C ) Ook dit is een bekende techniek.

De huidige grootste gebruikers van H<sub>2</sub> zijn:

- Olieraffinaderijen ( om uit aardolie meer benzine, kerosine en dieselolie te produceren )
- Kunstmest fabrieken ( H<sub>2</sub>-ammoniak- ureum en nitraten ) De meeste hiervan zijn in Nederland gesloten.
- Productie van kunststoffen ( H<sub>2</sub>-ammoniak- ureum- kunststoffen )
- Voeding industrie ( harden van olie tot vet )

Vermindering van de CO<sub>2</sub> emissies :

- Olieraffinaderijen: Behoeft aan H<sub>2</sub> geheel of gedeeltelijk vervangen door groene H<sub>2</sub> in plaats van de huidige productie uit aardgas.
- Wegverkeer: Benzine en dieselolie vervangen door groene H<sub>2</sub>. Dit gebeurt reeds in toenemende mate.
- Vliegverkeer: Kerosine vervangen door groene H<sub>2</sub>. De eerste ontwerpen zijn reeds aangekondigd ( Airbus ) en proeven hebben plaats gevonden ( UK ) Een bijkomend voordeel is dat H<sub>2</sub>-motoren geen roetdeeltje uitstoten.
- Scheepvaart: Bij zowel binnen- als zeevaart vindt reeds een omschakeling van zware olie en dieselolie naar LNG ( vloeibaar aardgas, methaan, CH<sub>4</sub> ) plaats. Afhankelijk van de prijsontwikkeling en beschikbaarheid van groene H<sub>2</sub> t.o.v. LNG zou ook hier de overschakeling naar groene H<sub>2</sub> voor nieuwbouwschepen tot de mogelijkheden behoren.
- Verwarming ( huizen, kantoren, bedrijven ): Vervanging van aardgas door groene H<sub>2</sub> waar mogelijk en realistisch.
- Overschakelen of bijstoken naar/van groene H<sub>2</sub> bij electriciteitscentrales die in de toekomst steeds meer een stand-by functie krijgen voor het opvangen van groene stroom tekorten.

Economische haalbaarheid.

Wereldwijd wordt steeds meer groene H<sub>2</sub> geproduceerd en vervoerd. Dit zal leiden tot een concurrentieslag tussen aardgas ( CH<sub>4</sub> ) en groene waterstof ( H<sub>2</sub> ).

De markt gaat bepalen hoe dit zich verder ontwikkelt.

Porthos



Afvang en opslag van CO<sub>2</sub> in lege gasvelden was tot voor kort een oplossing om de Nederlandse CO<sub>2</sub> emissie te verminderen. De af te vangen CO<sub>2</sub> is afkomstig van de aardgas gestookte H<sub>2</sub> fabrieken van Shell, Exxon, Air Products, Air Liquide en later ook van BP.

### Zienswijze 1

De toenemende beschikbaarheid wereldwijd van groene H<sub>2</sub> en de afname van het verbruik van benzine, kerosine, dieselolie en zware olie zou moeten leiden tot een herbezinning over de haalbaarheid en nut van dit project.

### Elektriciteit uit openbaar net

In de rapportage wordt onderscheid gemaakt tussen het energieverbruik voor de opvang van CO<sub>2</sub> bij de bedrijven, de compressie bij de bedrijven en de compressie door Porthos.

De VVBV is van mening dat Porthos een verantwoordelijkheid heeft voor de gehele energiestroom voor de compressie. De aangegeven bandbreedte is groot in de rapportage, maar 6PJ voor de aandrijving van de compressoren lijkt een redelijk gemiddelde. Dit komt neer op een gemiddelde 111 GWhe/a of een continue belasting van 12.7 MWe.

De RES zijn er op gericht om de CO<sub>2</sub> emissie te verminderen, dus de vraag is hoeveel CO<sub>2</sub> er aan deze uitstoot is verbonden.

De VVBV heeft hiervoor verschillende methoden gezien.

### Nieuw en gemiddeld oud

Deze methode is verschillende malen waargenomen bij de beoordeling van de CO<sub>2</sub>-besparing van windturbines in vergunning-aanvragen en MER's. Het resultaat is zeer positief als men uitgaat van de CBS data 2016: 500 gr CO<sub>2</sub>/MWhe.

Voor Porthos werkt dit juist zeer negatief en leidt tot een extra emissie van .9 Mton CO<sub>2</sub> over een periode van 15 jaar.

### Nieuw en nieuw

Men zou ook kunnen stellen dat bij de start van het project gelijk een nieuwe stroomproductie bron zou worden neergezet. Gelet op de noodzaak om 8760 h/a in bedrijf te zijn, ligt dan een STEG voor de hand. De emissie van gasgestookt STEG vermogen bedraagt circa .66 Mton CO<sub>2</sub>.

### Nieuw en gemiddeld verwacht

De verwachting is dat de gemiddelde CO<sub>2</sub> emissie van stroom uit het net daalt van 300 mg CO<sub>2</sub>/MWhe in 2020 naar 0 mg CO<sub>2</sub> in 2035. De aan Porthos toe te rekenen CO<sub>2</sub> tussen 2025 en 2040 bedraagt dan .16 ton CO<sub>2</sub>.

### Nieuw en marginaal verwacht

In het kader van RES is sprake van een enorme verduurzaming. Dit leidt er toe dat het aantal uren dat er geen fossiel vermogen draait, vanaf 2022 jaarlijks met 500 h/a toeneemt. In 2035 wordt dan een volledig duurzame productie verwacht.

Naar de mening van de VVBV is dit de enig juiste methode. Dit geeft aan hoeveel de emissie van CO<sub>2</sub> gaat toenemen in de toekomst door Porthos.

Met die verwachting bedraagt de aan Porthos toe te rekenen emissie .1 Mton CO<sub>2</sub>.

### Zienswijze 2

Er moet helderheid komen m.b.t. de berekening van de CO<sub>2</sub> emissie die aan het elektriteitsverbruik van Porthos als groot project is toe te rekenen en de compensatie er van.

### Stikstofoxiden

Omdat Nederland tegen het met Europa overeengekomen stikstof-plafond is aangelopen mag er minder hard gereden worden op snelwegen, is de woningbouw vertraagd en zijn maatregelen voor de agrarische sector in voorbereiding.

Omdat bij woningbouw in de meest brede zin gekeken wordt naar de verhoging van de stikstof-emissie, door ook te kijken naar de emissie van de verplaatsingen van de bewoners op lange termijn, meent de VVBV dat Porthos en grote projecten deze gedragslijn ook moeten volgen.

### Zienswijze 3

Er moet helderheid komen m.b.t. de berekening en het resultaat van de emissie van stikstofoxiden die aan de fabricage van de componenten, aanleg en exploitatie van Porthos als groot project is toe te rekenen en de compensatie er van.

### Elektriciteit uit eigen opwekking

De VVBV meent dat dat grote door de overheid ondersteunde milieu projecten ook energetisch een voorbeeld functie hebben te vervullen. De overheid stuurt aan op volledige duurzame opwek die CO<sub>2</sub>-arm en stikstof-oxiden arm is. Dus ligt het voor de hand om te eisen dat binnen het project ook de energiebron wordt geïncorporeerd.

Gezien het vermogen en de continuïteit van de belasting ligt de opwekking met windturbines voor de hand. Gelet op de ligging windturbines op de kust of op zee met een vollastbedrijfstijd van 3600 h/a.

Om de in MWe een equivalente productie te krijgen is het opstellen dan van 32 MWe aan windturbines nodig, ofwel 8 turbines van 4 MWe.

De VVBV meent dat echter niet alleen op jaarbasis mag worden gekeken maar ook op uurbasis. Een dergelijk groot project moet er naar streven ook uurlijks gebalanceerd te zijn.

Immers het mag niet zo zijn dat bij windstilte stroom uit het net wordt getrokken die dan door gascentrales moet worden opgewekt en dat bij stevige wind het net wordt opgezaald met de

overproductie van zo'n 20 MWe. Want op dat moment is er al in heel Nederland een overschot aan productie.

Zo'n handelwijze heeft tot gevolg dat:

- De stroomhandel nog meer verstoord geraakt: hogere prijzen bij schaarste en lagere prijzen bij overschotten
- Extra emissie van CO<sub>2</sub> en stikstofdioxiden door de stroomopwek in gascentrales

Opvang van tekorten en overschotten kan alleen door het toevoegen van een voldoende grote opslag van energie om overschotten en tekorten te vermijden. De VVBV heeft berekend dat voor geheel Nederland een opslag van 3.5 dagen vollast optimaal is.

#### **Zienswijze 4**

De VVBV meent dat Porthos energie-neutraal, CO<sub>2</sub>- en stikstofdioxiden-neutraal moet worden uitgelegd door binnen het project van 32 MWe windturbines op te stellen met een energie-opslag van tenminste 3.5 dagen; dus 2700 MWhe.

#### **Warmte**

In de aanvraag wordt gesuggereerd om warmte te leveren aan Gate. Deze warmte is nodig voor de verdamping van LNG ten behoeve van het Nederlandse gasnet. De VVBV acht dit een erg lege suggestie omdat er ook LNG wordt overgepompt naar andere schepen.

Daarom wil de VVBV graag opgenomen zien hoeveel warmte er nuttig en netto is geleverd aan Gate voor de verdamping van gas voor het openbare net.

Tevens wil de VVBV dan zien welke besparing er dan wordt bereikt ten opzichte van de bestaande situatie, waarbij koelwater van Uniper wordt benut.

#### **Zienswijze 5**

De VVBV meent dat de benutting van warmte uit Porthos door Gate onvoldoende onderbouwd is en adviseert een analyse op basis van het historisch verbruik en de te bereiken besparing.

#### **Zienswijze 6**

De VVBV wil graag meer aandacht voor de beperking van geluidsemissie van de compressoren. Naast tonaal geluid van centrifugaal compressoren uit het gebouw, zijn bij zuigercompressoren trillingen te verwachten die bij een slecht ontworpen fundaties kunnen leiden tot kilometers ver hinder door geleiding via de ondergrond.

Naar de mening van de VVBV moet maatschappelijke schade door grote projecten voorkomen worden door scheiding van functies bij vergunning verlening en toezicht. Nog meer indien de overheid zelf belang hebbende en subsidie-verlener is.

De VVBV acht het daarom niet acceptabel dat SODM, als onderdeel van de belanghebbende, subsidie- en vergunning verlener EZK, het toezicht krijgt toegewezen ( een slager die zijn eigen vlees keurt )

Het toezicht hoort niet thuis bij de vergunningverlener maar bij een onafhankelijke instantie.

Het op land gelegen gedeelte van dit project ligt ook nog eens geheel binnen het gebied waar DCMR het toezicht houdt. Als DCMR het toezicht krijgt toegewezen op het op land gelegen gedeelte van het project bestaat er minder kans op conflictsituaties, onduidelijkheden en daaruit voortvloeiende misverstanden.

#### **Zienswijze 7**

De VVBV acht het ongewenst dat een aan de belanghebbende en subsidieversterkend departement verbonden overheidsorgaan, SodM, vergunning verleent voor dit project en toezicht houdt, temeer daar er op het land een goed functionerende DCMR opereert.

Vereniging Verontruste Burgers van Voorne

Verzonden: Woensdag 4 november 2020 16:47  
Onderwerp: Zienswijzeformulier  
Porthos

Aanspreekvorm:  
Aanspreektitel:  
Achternaam:  
Voorvoegsel(s):  
Voorletters:  
Straat: Europaweg  
Huisnummer: 875  
Postcode: 3199 LD  
Woonplaats: MAASVLAKTE ROTTERDAM  
Telefoonnummer: 0181-278923  
E-mailadres:  
Als: Organisatie  
Organisatie: Europe Container Terminals BV  
Mede namens: Europe Container Terminals BV  
Euromax Terminal CV  
Euromax Terminal Rotterdam BV

**Staan er naar uw mening onjuistheden in het ontwerp-inpassingsplan of de ontwerp-besluiten?**

zie bijlage

**Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?**

zie bijlage

**Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?**

zie bijlage

**Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?**

zie bijlage

**Reactie**

Bureau Energieprojecten  
Inspraakpunt Rotterdam CCUS project Porthos  
Postbus 248  
2250 AE VOORSCHOTEN

Datum :4 november 2020  
Ref. :16-03-2019, Euromax, zienswijze(n) project Porthos  
Betreft:Zienswijze(n) Ontwerp Inpassingsplan Project Porthos

Geachte dames, heren,

Euromax Terminal C.V. ("ETCV") is huurder van de terreinen en kades aan de Europaweg 951 Rotterdam (Maasvlakte) waarop de Euromax Terminal is gelegen. Euromax Terminal Rotterdam B.V. ("ETR") ETR is eigenaar van het equipment van de Euromax Terminal en exploiteert de Euromax Terminal. Europe Container Terminals B.V. ("ECT") is de aandeelhouder van eerdergenoemde vennootschappen en tevens houder van de reserveringsrechten voor de zogenaamde optieterreinen voor de toekomstige uitbreiding van de Euromax Terminal. ECT, ETCV en ETR (hierna tezamen: "Euromax") hebben op 20 maart 2019 zienswijzen ingediend op de Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD) voor het milieueffectrapport (MER) voor de CO2-leiding door het Rotterdamse havengebied.

Euromax kan zich vinden in de voorkeur voor de Noordelijke tracévariant van de CO2 leiding op Maasvlakte 1, waarbij ook voor een nieuwe mogelijke locatie voor het compressorstation wordt gekozen (variant Aziëweg) boven de variant op de locatie Edisonbaai. Euromax wil evenwel toch nog ten aanzien van deze locatie Aziëweg voor het compressorstation nog het volgende onder de aandacht brengen:

Evenals in de voorgaande zienswijze ten aanzien van de locatie Edisonbaai zal de aanwezigheid van een compressorstation aan de Aziëweg mogelijke gevolgen hebben voor o.a. communicatie- en andere systemen op de Euromax Terminal, die kunnen leiden tot structurele verstoring van de operationele activiteiten. Dergelijke negatieve effecten dienen te worden vermeden. Euromax verzoekt derhalve wederom om ook aan deze aspecten voldoende aandacht te besteden en gedegen onderzoek uit te voeren. Euromax zou graag zien dat de resultaten van het onderzoek integraal zullen worden gedeeld en besproken met Euromax.

Op de Maasvlakte 1 is de beschikbare geluidsruimte voor het overgrote deel reeds in de verleende omgevingsvergunningen door de aanwezige bedrijven ingevuld. De aanleg van het compressorstation kan en mag derhalve niet leiden tot enige wijziging in de verdeling van de beschikbare geluidsruimte.

Nabij de locatie Aziëweg bevindt zich het Maintenance Building (onderhoudsgebouw) op de Euromax Terminal waar personeel van Euromax werkzaam is.

Uit de geluidsberekeningen is (nog) niet gebleken dat bij de akoestische inpasbaarheid van het compressorstation op de locatie Aziëweg ook met de aanwezigheid van dit Maintenance Building rekening is gehouden en is (nog) onduidelijk of dit tot geluidsoverlast zal leiden. Euromax verzoekt om aan deze aspecten voldoende aandacht te besteden en gedegen onderzoek uit te voeren.

Blad 2  
4 november 2020

Euromax vertrouwt er op dat zij voldoende inzicht heeft gegeven in haar zorg dat er voldoende rekening zal worden gehouden met de beschikbare geluidsruimte de mogelijke geluidsoverlast.

Uiteraard is Euromax graag bereid haar zienswijzen nader toe te lichten en haar medewerking te verlenen aan het vinden van mogelijke oplossingen.

Hoogachtend,

Namens Europe Container Terminals B.V.,  
Euromax Terminal C.V. en  
Euromax Terminal Rotterdam B.V.

Verzonden: Donderdag 5 november 2020 09:58  
Onderwerp: Zienswijzeformulier  
Porthos

Aanspreekvorm: \_\_\_\_\_  
Aanspreektitel: \_\_\_\_\_  
Achternaam: \_\_\_\_\_  
Voorvoegsel(s): \_\_\_\_\_  
Voorletters: \_\_\_\_\_  
Straat: Postbus  
Huisnummer: 4472  
Postcode: 3006 AL  
Woonplaats: ROTTERDAM  
Telefoonnummer: \_\_\_\_\_  
E-mailadres: \_\_\_\_\_  
Als: Organisatie  
Organisatie: Evides Waterbedrijf

**Staan er naar uw mening onjuistheden in het ontwerp-inpassingsplan of de ontwerp-besluiten?**

Zie meegestuurde brief met bijlage

**Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?**

Zie meegestuurde brief met bijlage

**Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?**

Zie meegestuurde brief met bijlage

**Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?**

Zie meegestuurde brief met bijlage

**Reactie**





Bureau Energieprojecten  
 Inspraakpunt: Porthos  
 Postbus 142  
 2270 AC VOORBURG

**Evides Waterbedrijf**  
 Postbus 4472  
 3006 AL Rotterdam  
 www.evides.nl

KvK 24170650  
 BTW NL0071.97.032.B01  
 IBAN: NL23 BNGH 0285 0423 94 / BIC:  
 BNGHNL2G

Uw kenmerk:		Contactpersoon:	
Ons kenmerk:	Infra/AMI/LM/05-11-2020	Afdeling:	Asset Management Infra
Bijlagen:	Tabel inventarisatie knelpunten	Telefoon:	
Onderwerp:	Zienswijze Evides N.V.	E-mail:	

Geachte dames en heren,

Middels dit schrijven maakt Evides N.V., mede namens haar dochtervennootschappen Evides Industriewater B.V. en Brielse Meer water B.V. (hierna gezamenlijk te noemen: Evides) haar zienswijze kenbaar inzake het project 'Porthos'. Onze zienswijze richt zich op alle thans ter inzage liggende ontwerpbesluiten, ontwerp-inpassingsplan en de bijbehorende stukken.

### **Belang Evides**

Evides staat voor een betrouwbare drinkwaterlevering aan ruim 2,5 miljoen klanten in zuidwest Nederland. Evides levert via haar 100% dochter Evides Industriewater B.V. tevens op de industrie afgestemd water, onder andere in het gebied van het land-deel van het Porthos project. De aanwezigheid van leidingnetten en installaties van Evides in dan wel in de directe nabijheid van het leidingtracé, zogenaamde afsluiterlocaties en de locatie voor het compressorstation, vormt een directe aanleiding voor Evides tot het geven van een zienswijze op de thans ter inzage liggende stukken.

### **Ongestoorde ligging en bereikbaarheid Evides leidingen**

Voor Evides is een ongestoorde ligging van haar drink- en industriewaterleidingen van wezenlijk belang teneinde de leveringszekerheid te kunnen waarborgen. Voorts is het essentieel dat de aanwezige Evides leidingen te allen tijde bereikbaar zijn en blijven, niet alleen in geval van calamiteiten en onderhoudswerkzaamheden, maar ook voor wijzigingen aan of uitbreidingen van haar leidingnetwerk.

### **Het voorkeursalternatief**

In de ter inzage liggende stukken is het voorkeursalternatief (VKA) beschreven en uitgewerkt in een ontwerp-inpassingsplan en bijbehorende ontwerpbesluiten voor de aanleg en realisatie van een ondergrondse CO<sub>2</sub>-transportleiding, een compressorstation en een (offshore) ondergrondse opslag van CO<sub>2</sub>. Hierna geven wij voor het landgedeelte van het Porthos project, te weten het de CO<sub>2</sub>-transportleiding inclusief afsluiterlocaties (hierna gezamenlijk te noemen: de CO<sub>2</sub>-transportleiding) en het compressorstation onze bezwaren.

### **Gevolgen van het project 'Porthos' voor Evides - Aanlegfase**

Tijdens de aanlegfase worden de belangen van Evides in meer of mindere mate geraakt als gevolg van leidingkruisingen en paralleligging met Evides drinkwater- dan wel industriewatertransportleidingen. Tevens zijn in de beheer- onderhoudsfase gevolgen aanwezig. In een overleg op 2 november 2020 zijn de knelpunten voor de Evides belangen besproken en toegelicht aan initiatiefnemer Porthos. In bijlage [1] treft u een overzicht en beschrijving van de knelpunten. Voor de aanlegfase gaat het om de kans op schade, beperking of onderbreking van de bedrijfsvoering aan/van de aanwezige Evides installaties en leidingnetten tijdens de aanleg van de CO<sub>2</sub>-transportleiding.

### **Gevolgen van het project 'Porthos' voor Evides – Fase van beheer en onderhoud**

Voor de fase van beheer en onderhoud van de in de nabijheid van de CO<sub>2</sub>-transportleiding gelegen Evides leidingen bestaat nog geen duidelijkheid.

Onze bezwaren zien op de volgende punten:

1. De gevolgen voor Evides als gevolg van de aanwezigheid van de CO<sub>2</sub>-transportleiding voor de continuïteit en leveringszekerheid van drink- en industriewater in geval van calamiteiten of noodzakelijk onderhoud aan haar leidingen.
2. Niet duidelijk is welke voorwaarden de leidingexploitant hanteert indien Evides werkzaamheden aan haar leidingen uitvoert in directe nabijheid van de CO<sub>2</sub>-transportleiding.
3. Evides zal op grond van (lokale) leidingverordeningen bij grondroerende werkzaamheden in de nabijheid van de CO<sub>2</sub>-transportleiding eerst in overleg moeten treden met de leidingexploitant. Voor dergelijke werkzaamheden is het onduidelijk welke risico-mitigerende maatregelen getroffen moeten worden en wat de bijkomende meerkosten omvatten.
4. Tot slot maakt Evides zich zorgen over de vraag of het in de toekomstige situatie nog mogelijk is om nieuwe aansluitingen te maken op de bestaande drinkwater en industriewaterleidingen en indien dit wel het geval is, tegen welke meerkosten.
5. De elektrische beïnvloeding van de Evides leidingen als gevolg van de aanwezigheid van de beoogde CO<sub>2</sub>-transportleiding.

**Bepaling tracé**

Uit de ter inzage liggende stukken blijkt niet of bij de bepaling van het tracé al is getoetst aan de normen met betrekking tot elektrische beïnvloeding tussen de reeds aanwezige leidingen van Evides en de geplande CO2-transportleiding. Bij een tracékeuze dient de afstand tussen bestaande en een nieuwe buisleiding zodanig te worden gekozen dat de elektrische beïnvloeding op de bestaande buisleiding (i.c. van Evides) zonder extra voorzieningen beneden het aanvaardbare niveau blijft.

Uit de stukken blijkt niet dat bovengenoemd uitgangspunt is gehanteerd bij het gekozen tracé. Het kan niet zo zijn dat de eisen met betrekking tot elektrische beïnvloeding eerst worden betrokken bij c.q. doorgeschoven naar de ontwerp- en uitvoeringsfase in plaats van bij de fase van projecteren van de betrokken leiding. De belangen van Evides dienen, mede aan de hand van de geldende normen en eisen, in een zo vroeg mogelijk stadium te worden betrokken bij de keuze van het voorkeustracé.

**Conclusie**

Evides maakt zich zorgen om de kans op schade tijdens de aanlegfase van de CO2-transportleiding. Tevens heeft Evides een zorg dat als gevolg van de éénmaal gerealiseerde CO2 transportleiding het beheer en onderhoud van haar leidingen in de directe nabijheid van de CO2-transportleiding niet of onvoldoende kan worden gecontinueerd. Om te borgen dat Evides haar wettelijke taak nu en in de toekomst tegen de zo laagst mogelijke maatschappelijke kosten kan blijven uitvoeren, dient hier op voorhand duidelijkheid over te zijn. Naar de mening van Evides is de vaststelling van het inpassingsplan voor die tijd nog prematuur evenals het verlenen van de voor het Project benodigde vergunningen en/of uitvoeringsbesluiten.

Wij hopen middels deze zienswijze onze belangen en zorgen inzichtelijk te hebben gemaakt en vragen wij u deze mee te nemen bij de verdere plan- en besluitvorming. Verder blijven wij graag op de hoogte van het verdere verloop van het project. Een kopie van deze zienswijze zal ook worden gezonden aan initiatiefnemer Porthos.

Hoogachtend,  
Evides Waterbedrijf

**Bijlage 1:** Tabel Inventarisatie knelpunten project 'Porthos', op basis van verstrekt tracé 14-10-2020;

## Inventarisatie knelpunten Porthos, op basis van verstrekt tracé 14-10-2020

Knelpunt	Locatie	Asset(s) Evides	Issue	Lengte
1	Plaatweg, v.a. 135m ten oosten van het Hartelkruis tot Clydeweg t.h.v. MSTCS	DMW 616 GVK 1973	GVK is gevoelig voor externe invloeden, kans op schade door externe factoren	ca. 2.800m
2	Clydeweg, v.a. t.h.v. MSTCS tot Clydeweg snijpunt Merseyweg	TL22.30 1016ST 1990	Electrische beïnvloeding	ca. 980m
3	Botlekweg, v.a. Chemiestraat 30 tot Botlekweg 100	DMW 616GVK 1973	GVK is gevoelig voor externe invloeden, kans op schade door externe factoren	ca. 670m
4	Botlekweg, v.a. Theemsweg tot Botlekweg 169	TL23.71 609.6ST 2000	Electrische beïnvloeding, schade door externe factoren	ca. 1.200m
5	Droespolderweg, v.a. ca. 200m vanaf de Botlekweg	DMW 450HPE 2015	Kans op schade door externe factoren	ca. 240m
6	Droespolderweg, tussen Droespolderweg en Calandkanaal	TDL23.72 323.9ST 2004 DMW 450HPE 2016	Electrische beïnvloeding Kans op schade door externe factoren	ca. 220m ca. 220m
7	Moezelweg-Neckarweg, v.a. Calandkanaal tot Isarweg	Diverse	Zeer drukke ondergrondse infrastructuur	ca. 160m
8	Moezelweg, v.a. Calandkanaal tot Moezelweg 133	TL21.40 1220 ST 1998 DMW 450HPE 2019	Electrische beïnvloeding Kans op schade door externe factoren	ca. 2.200m ca. 2.200m
9	Moezelweg, v.a. Rijnweg tot TruckEasy tankstation	DMW 400HPE 2011	Kans op schade door externe factoren	ca. 930m
10	Dintelweg, v.a. 100m ten westen van keerlus tot Dintelweg 125	TL22.10 1016ST 1996	Electrische beïnvloeding	ca. 1.500m
11	Markweg, v.a. Dintelweg 131 tot bocht Markweg	TDL22.30 326GIJ 1968 Bmeer 710HPE 1997	Electrische beïnvloeding, schade door externe factoren Kans op schade door externe factoren	ca. 1.300m ca. 1.300m
12	Markweg, v.a. bocht Markweg tot kruising Markweg	TL22.30 323.9ST 2009 Bmeer 710HPE 1997	Electrische beïnvloeding Kans op schade door externe factoren	ca. 920m ca. 920m
13	Markweg, v.a. kruising Markweg tot Beerkanaal	TL22.30 400PVC 1974	PVC is gevoelig voor externe invloeden, kans op schade door externe factoren	ca. 750m
14	Zinker onder Beerkanaal	Z22.30 90HPE 1977	HDD naast zinker	ca. 1.040m
15	MOT terrein, v.a. Beerkanaal Gate Terminal	TL22.30 400PVC 1974	PVC is gevoelig voor externe invloeden, kans op schade door externe factoren	ca. 1.130m
16	Aziëweg, v.a. Maasvlakteweg tot bocht Aziëweg	250HPE 2008	Kans op schade door externe factoren	ca. 430m
17	Aziëweg, v.a. bocht Aziëweg tot einde tracé	250HPE 2008	Herindeling kavel, leiding moet worden verlegd	ca. 330m

Verzonden: Donderdag 5 november 2020 11:37  
Onderwerp: Zienswijzeformulier  
Porthos

Aanspreekvorm:  
Aanspreektitel: \_\_\_\_\_  
Achternaam:  
Voorvoegsel(s):  
Voorletters:  
Straat: Postbus  
Huisnummer: 718  
Postcode: 6800 AS  
Woonplaats: ARNHEM  
Telefoonnummer: \_\_\_\_\_  
E-mailadres:  
Als: Organisatie  
Organisatie: TenneT  
Mede namens:

## **Reactie**



Postbus 718, 6800 AS Arnhem, Nederland

Bureau Energieprojecten  
 Inspraakpunt **Porthos**  
 Postbus 142  
 2270 AC Voorburg

REFERENTIE           ONL-TTB-06421  
 DATUM                 5 november 2020  
 BEHANDELD DOOR  
 E-MAIL

Geachte heer, mevrouw,

Van vrijdag 25 september 2020 tot en met donderdag 5 november 2020 liggen het ontwerp inpassingsplan 'Porthos transport en opslag van CO<sub>2</sub>' (hierna 'ontwerp IP Porthos' genoemd), het MER en de ontwerpbesluiten over de vergunningen ter inzage voor het project Port of Rotterdam CO<sub>2</sub> Transport Hub and Storage (hierna 'Porthos' genoemd). Porthos betreft de aanleg, het beheer en de exploitatie van een CO<sub>2</sub>-transport infrastructuur in het Rotterdamse havengebied in combinatie met opslag in de diepe ondergrond onder zee.

TenneT TSO B.V. (hierna 'TenneT') wil op en ten noorden van de Maasvlakte (nabij Porthos) het Net op zee Hollandse Kust (zuid) realiseren en maakt om die reden graag van de gelegenheid gebruik om een zienswijze te geven op bovengenoemde stukken; overigens in aanvulling op de constructieve contacten die er zijn over de in deze zienswijze naar voren gebrachte punten.

### **Net op zee Hollandse Kust (zuid)**

TenneT heeft de (wettelijke) taak om een elektriciteitsnet op zee aan te leggen zodat de (toekomstige) windparken op zee aangesloten kunnen worden op het elektriciteitsnet op land. Het Net op zee Hollandse Kust (zuid) maakt onderdeel uit van de 'Routekaart 2023' en bestaat uit twee platformen op zee met elk een capaciteit van 700 MW, twee 220kV wisselstroom kabels per platform, een nieuw te bouwen transformatorstation op de Maasvlakte en de 380kV verbinding naar het bestaande 380kV hoogspanningsstation op de Maasvlakte waar de verbinding op het landelijke hoogspanningsnet wordt aangesloten.

### **Inpassingsplan Net op zee Hollandse Kust (zuid)**

Het vastgestelde Inpassingsplan van het project Net op zee Hollandse Kust (zuid) is onherroepelijk. Het Inpassingsplan van Net op zee Hollandse Kust (zuid) maakt thans juridisch deel uit van het vigerend bestemmingsplan Maasvlakte 2 (2018) van gemeente Rotterdam.

In het bestemmingsplan Maasvlakte 2 (2018) is een belemmerende strook van 100 meter aan weerszijden van de buitenste kabels van het Net op zee Hollandse Kust (zuid) opgenomen om redenen die zijn omschreven in het vastgestelde Inpassingsplan van het project Net op zee Hollandse Kust (zuid). Een van de genoemde redenen is dat bij de aanleg van de kabels er ruimte nodig is voor aanpassingen van de route wanneer bijvoorbeeld de trencher moeite blijkt te hebben met (obstakels in of samenstelling van) de grond.

Na aanleg is er minimaal een 50 meter belemmerende strook aan weerszijden van de buitenste kabels van

het Net op zee Hollandse Kust (zuid) nodig. Bij onder andere een reparatie moet er ruimte zijn voor het neerleggen van een zogenaamde 'omega joint'. De reparaties worden buiten de Maasmond gemaakt. Bij een kabelbreuk in de Maasmond moet er dan ten noorden en ten zuiden van de Maasmond een joint (mof) gemaakt worden. Daar is deze ruimte van minimaal 50 meter voor nodig.

Over de afmetingen van de belemmerende strook heeft TenneT met onder meer het Havenbedrijf Rotterdam ten tijde van het definitief maken van het Inpassingsplan van het Net op zee Hollandse Kust (zuid) een zorgvuldige afstemming plaatsgevonden.

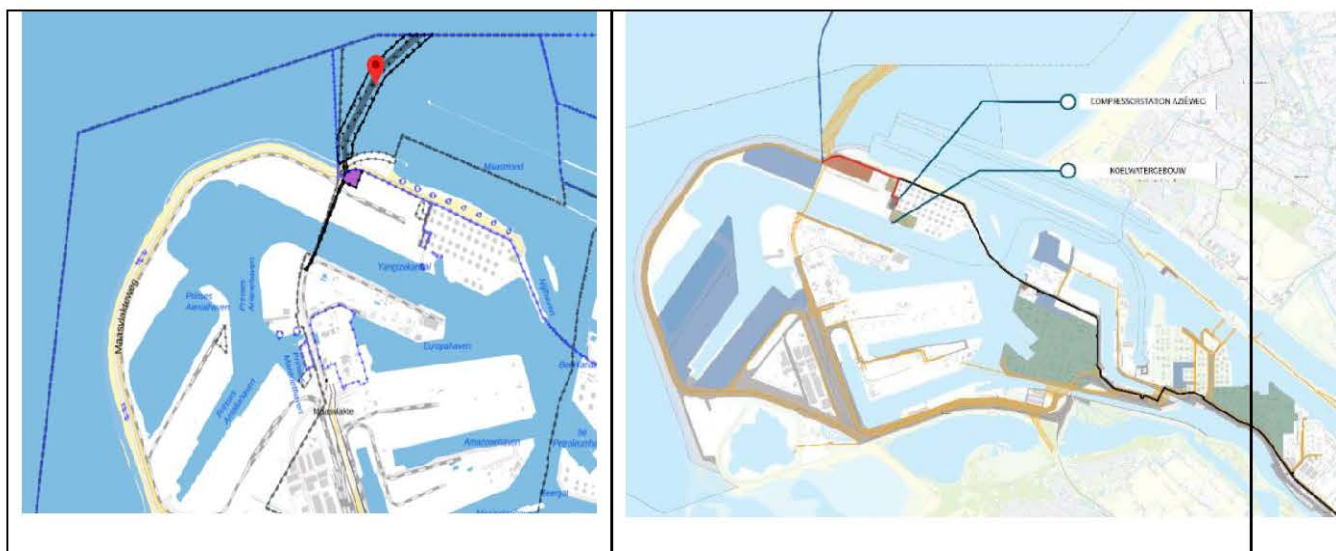
In het Inpassingsplan Net op Zee Hollandse Kust (zuid) is in artikel 4.6 opgenomen dat de gemeente Rotterdam de dubbelbestemming 'Leiding – Leidingstrook' kan wijzigen, zodanig dat deze versmald wordt tot minimaal 50 meter aan weerszijden van de buitenste kabel, onder de volgende voorwaarden

- a) dit uitsluitend toegestaan is NA realisatie van het kabeltracé;
- b) het bevoegd gezag advies inwint van de beheerder(s) van de (buis)leidingen/kabels over het wijzigingsplan, ter bescherming van het belang van de (buis)leidingen/kabels.

De toelichting van artikel 4.6 vermeldt: "De dubbelbestemming bevat een wijzigingsbevoegdheid voor burgemeester en wethouders van de gemeente Rotterdam om de dubbelbestemming te versmallen na aanleg van het kabeltracé. In de exploitatiefase is er een minder brede dubbelbestemming noodzakelijk dan in de aanlegfase." In Artikel 27 Wetgevingszone - wijzigingsgebied 3 van het bestemmingsplan Maasvlakte 2 (2018) zijn de bepalingen uit dit artikel 4.6, een op een, overgenomen.

### **Ontwerp IP Porthos**

De ligging van de beide projecten, Porthos en het Net op zee Hollandse Kust (zuid), op de Maasvlakte, binnen het gemeentelijk ingedeelde gebied, is weergegeven op respectievelijke de linker en rechter afbeelding van onderstaande illustratie 1.

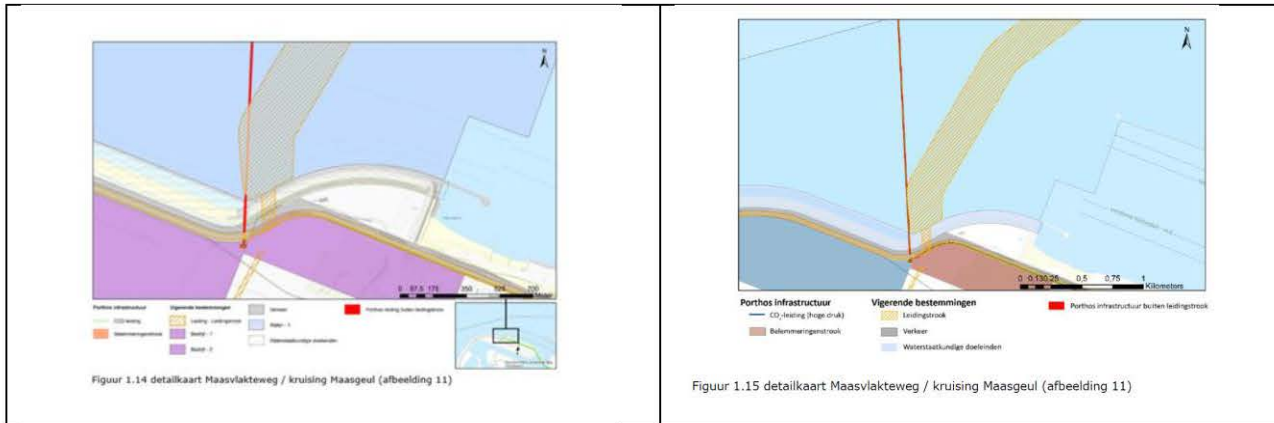


**Illustratie 1. (links) ligging Net op zee Hollandse Kust (zuid) en (rechts) ligging van het voorkeursalternatief van Porthos zoals afgebeeld in het voorontwerp IP van Porthos**

Het voorkeursalternatief van Porthos dat in de ontwerpbesluiten is vastgelegd, betreft een tracé via de leidingstrook langs een noordelijke route in het havengebied (het 'noordelijke tracéalternatief') met een compressorstation gelegen aan de Aziëweg.

TenneT heeft geconstateerd dat in het ontwerp IP Porthos de ligging van de Porthos leiding ter hoogte van het zeedeel aanmerkelijk is gewijzigd ten opzichte van het voorontwerp inpassingsplan van het project

'Porthos Transport en Opslag van CO<sub>2</sub>' (hierna 'voorontwerp IP'<sup>1</sup>) en het Voorbereidingsbesluit. De Porthos leiding is in het ontwerp IP ingetekend in de belemmerende strook van het Net op zee Hollandse Kust (zuid) (zie illustratie 2).



**Illustratie 2. – ligging Porthos leiding in ontwerp IP (links) en in voorontwerp IP (rechts)**

Bij brief van 17 juli 2020 heeft TenneT een reactie gegeven op het voorontwerp IP. In deze reactie is aangegeven dat het Net op zee Hollandse Kust (zuid) en het gekozen voorkeursalternatief van Porthos in de nabijheid van elkaar op de Maasvlakte gerealiseerd worden (zie illustratie 1). Daarom is in het ruimtelijke en milieuspoor zorgvuldige afstemming bij de (voorbereiding van) het Inpassingsplan en project MER en de nog volgende besluitvorming noodzakelijk. We hebben in de reactie op het voorontwerp IP aan Porthos verzocht om bij het (ontwerp) Inpassingsplan rekening te houden met onze aangevoerde punten. In de reactie gaven we tevens aan bereid te zijn voor het geven van een nadere toelichting, het aanleveren van (technische) input en het in overleg gaan over de ligging (en dergelijke) van de CO<sub>2</sub>-leiding.

In de Nota van antwoord vooroverlegreacties is door de Minister van Economische Zaken en Klimaat (EZK) en de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) als antwoord onder meer aangegeven dat het belang van een zorgvuldige afstemming wordt onderschreven.

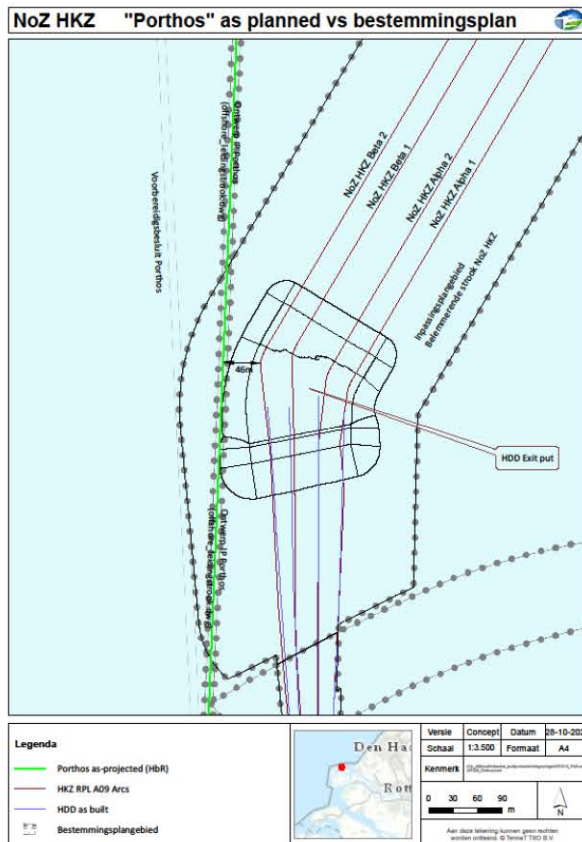
### **Belang belemmerende strook voor het Net op zee Hollandse Kust (zuid)**

Illustratie 3 geeft weer hoe dichtbij de leiding van Porthos in het ontwerp IP wordt gepland ten opzichte van het tracé van het Net op Zee Hollandse Kust (zuid) en de aanlegwerkzaamheden ter hoogte van de zogenaamde 'exit put' op zee. In de exit put komen de vier uitgevoerde HDD boringen van het Net op zee Hollandse Kust (zuid) onder de zeevering uit. Zodra de vier 220 kV kabels door de mantelbuizen van de vier HDD boringen zijn getrokken, worden de zeekabels vanaf de exit put in de zeebodem aangelegd, waarbij de kabels de Maasmond kruisen teneinde aan te sluiten op de twee platformen op zee van het Net op zee Hollandse Kust (zuid).

Op moment van het schrijven van deze zienswijze zijn twee van de vier 220kV kabels (Alpha 1 en Alpha 2) aangelegd en vinden in 2021 en 2022 de werkzaamheden voor de aanleg van de andere twee (Beta 1 en Beta 2) kabels en het installeren van de platformen op zee plaats. Porthos zal hier voor in nader overleg met TenneT moeten bespreken hoe dit matcht met de planning van de voorbereidende werkzaamheden, onderzoeken en de uiteindelijke realisatie van het Porthos project. Met de nieuwe ligging van de Porthos leiding in de belemmerende strook komen de projecten immers letterlijk in elkaars vaarwater. De Porthos leiding blijkt op een bepaald punt op 46 meter van de meest westelijk (Beta 2) kabel van het Net op zee Hollandse Kust (zuid) te liggen (zie illustratie 3): dit is binnen de belemmerende strook. Zodra aangelegd zullen de As Built data van Beta 2 kabel de definitieve ligging aangeven.

<sup>1</sup> Reactie TenneT op het Voorontwerp Inpassingsplan van Porthos, ONL-TTB-06299, 17 juli 2020, zoals gepubliceerd op: <https://www.rvo.nl/onderwerpen/bureau-energieprojecten/lopende-projecten/overide-projecten/porthos/fase-1>





**Illustratie 3. – liggen Net op zee Hollandse Kust (zuid) inclusief de Exit Put, belemmerende strook en de ligging van Porthos leiding zoals eerder gepubliceerd in het voorbereidingsbesluit en in het nu voorliggende ontwerp IP**

In het ontwerp IP Porthos is geen ruimtelijke onderbouwing opgenomen waaruit blijkt dat de ongestoorde aanleg en ligging/werking van de kabels van het Net op zee Hollandse Kust (zuid) in (zowel de aanlegfase als de beheer- en onderhoudsfase) door de Porthos leiding niet in gevaar worden gebracht.

Naast genoemde redenen voor de aanlegfase, geldt in het beheers- en onderhoudsfase van het Net op zee Hollandse Kust (zuid) tevens een inachtneming van voldoende afstand en het maken van afspraken vooraf (bijvoorbeeld middels een 'Proximity Agreement'). TenneT zal namelijk na de inbedrijfname, de gronddekking op de 220 kV kabels op zee en ter hoogte van de exit put moeten onderhouden, bijvoorbeeld na kustafslag na een storm. Daarbij zou dan zand of misschien zelfs wel stenen geplaatst moeten worden op de kabelroute en in het bijzonder op de plek van de exit put. Dat onderhoud moet TenneT terstond en zonder voorbehoud uitgevoerd kunnen worden.

Aanvullend en meer specifiek na het lezen van de ontwerpstukken vraagt TenneT tevens aandacht in deze zienswijze voor nog een aantal andere onderwerpen, als volgt:

### **Thermische beïnvloeding**

In Par 2.2.2 (pag. 34) van ontwerp IP Porthos wordt gesteld dat "de uitgaande temperatuur van het gas na compressie is afhankelijk van de drukverhoging en ligt tussen de 30°C en maximaal 80°C".

Afstemming tussen TenneT en Porthos heeft er reeds plaatsgevonden over de Beïnvloedingsstudie op zee

(opgesteld door Intecsea in opdracht van Porthos). Daarin bleek dat er voor het zeedeel geen sprake is van thermische en technische beïnvloeding van de hoogspanningskabels van het Net op Zee Hollandse Kust (zuid) op de Porthos leiding en visa versa. Echter werd in deze studie tevens geconcludeerd dat op het landdeel nader onderzoek noodzakelijk is aangezien risico op thermische beïnvloeding van de Porthos leiding op het Net op Zee Hollandse Kust (zuid) daar groot is. Derhalve is het noodzakelijk om te onderzoeken in hoeverre de Porthos leiding de hoogspanningskabels van het Net op zee Hollandse Kust (zuid) - thermisch gezien - nadelig kan beïnvloeden zodat TenneT (indien nadelige beïnvloeding is geconstateerd) kan bepalen of deze beïnvloeding toelaatbaar is. Tevens vraagt TenneT om in dit onderzoek de mogelijke cumulatieve effecten mee te nemen van overige warmtebronnen die in de op de Maasvlakte aanwezige leidingstrook reeds zijn geïnstalleerd.

### **Impact diepwell bemaling**

In Par 5.2.4 (pag. 65 en 66) van het Bijlagenboek bij het ontwerp IP, wordt een schematische weergave van de boring voor Porthos onder de zeewering gegeven en wordt in kort beschreven dat de boring op circa 25 meter diepte onder de zeewering door gaat en voorbij de zeewering omhoog tot vlak onder de zeebodem komt.

Installatie van de boring voor Porthos vereist zeer waarschijnlijk net als bij de aanleg van de HDD boringen van het Net op zee Hollandse Kust (zuid) intensieve diepwell bemaling die ook ter plaatse de onshore kabeluiteinden van het Net op zee Hollandse Kust (zuid) in de grond droog kunnen leggen. Ook daardoor is zeer waarschijnlijk sprake van tijdelijke beïnvloeding van kabel belastbaarheid. TenneT verzoekt om de impact van de diepwell bemaling op het Net op zee Hollandse Kust (zuid) te onderzoeken.

### **Nulmetingsonderzoek ' op het bereik van de communicatiemiddelen**

In Par 6.2.3. (p. 86) van het Bijlagenboek bij het ontwerp IP staat "Nieuw transformatorstation (trafo) bij Edisonbaai op zee Nabij de locatie voor het compressorstation bij de Edisonbaai bevindt zich de toekomstige aanlanding van stroomkabels vanaf het Windenergiegebied Hollandse Kust Zuid en het geplande bijbehorende TenneT transformatiestation. Voor het trafostation van TenneT is een nulmetingsonderzoek verricht op het bereik van de communicatiemiddelen. Na bouw trafo zal er wederom een onderzoek worden verricht". Welk nulmetingsonderzoek ' op het bereik van de communicatiemiddelen' wordt hiermee bedoeld?

Tot slot, verzoeken wij u om met het voorgaande rekening te houden bij het vaststellen van Inpassingsplan en de definitieve besluiten. We zijn bereid tot het geven van een nadere toelichting. We gaan er tevens vanuit dat de initiatiefnemer Porthos de ligging en andere bovengenoemde relevante zaken van de Porthos leiding in nauw overleg met TenneT uitwerkt. Hiervoor zijn in de afgelopen periode contacten gelegd. We vertrouwen daarbij op een goede voortzetting van onze samenwerking.

Met vriendelijke groet,

TenneT TSO B.V.